

Namn att minnas

Gunnar Fredriksson

Gunnar Fredriksson framstår som ett intressant fall av politisk och professionell deformation, eller varför inte lika gärna kalla det miljöskada. När han för snart tio år sedan som nybliven licentiat i filosofi kom från Lund till den stockholmska tidningsvärlden, närmare bestämt Aftonbladet, där han anställdes som politisk medarbetare, gjorde han intryck av att vara en person med vissa krav på intellektuell redlighet. Han utgav påföljande år en bok om »Det politiska språket», varav man tyckte sig kunna dra den slutsatsen att författaren själv var intresserad för en sanering av detta språk.

Sedan han 1966 utsetts till chefredaktör för Aftonbladet, har emellertid denna publikation utvecklats sig till den mest ohöjta demagogiska av alla svenska dagstidningar. Fredrikssons insats förefaller framför allt bestå i att den demagogi, som alltsedan hans tillträde varit så utmärkande för ledar- och kulturspalterna efterhand lämnats fritt spelrum även på nyhetsspalterna. Man kan ofta ur så att säga rent teknisk synpunkt uppskatta denna demagogi, särskilt sådan som den av och till utformas i den sk Innerspalten. Men nog är det en tragikomisk ödets ironi att en det politiska språkets renhållningsman gått i spetsen för den avsiktliga sammanblandning av *news and views*, av nyheter och åsikter, som är det kanske allra olustigaste förfallssymptomet i svensk press just nu.

När Fredriksson kritiserats för detta har han svarat med en typisk undanflykt. Han har förklarat sig missförstådd. Hans bok om det politiska språket var avsedd som en objektiv analys inte som någon subjektiv programförklaring. Men ingen har heller påstått någonting annat. Det enda som påstås har, som framgått, varit att man av boken tyckte sig kunna dra den slutsatsen att författaren själv var intresserad av en sanering av detta språk. I den mån Fredriksson vill förneka detta, motsäger han sig själv. Med verklig

indignation, ja med tanke på stämmans darr skulle man nästan vara frestad att tala om *moralische Entrüstung*, har han nämligen vänt sig mot det politiska språkets urartning.

Det skedde i en intervju för Veckans Affärer, som gavs för ganska precis ett år sedan. Där spelade Fredriksson något överraskande rollen av den förföljda oskulden. Han uttalade bl a att »borgerlig press ljuger rakt upp och ner om våra åsikter. Man förvandlar oss till kommunister och pådyvlar oss vänsterextremister, som inte har någon täckning i tidningens innehåll (sic!). Jag finner det bedrövligt att följa tidningsdebattens förslumning på senare år. Man pratar förbi varandra, växlar invektiv. Ovig raljans och möjliga sarkasmer. Slappt käbbel i stället för hederlig argumentering och orädda resonemang.»

Så talar inte en person som är ointresserad av det politiska språkets sanering. Felet är bara det att indignationen verkar så oäkta, att den moraliska upprördhetens darrning på stämman skorrar så falskt. När man tar del av Fredrikssons ogenerade inlägg kan man inte undgå att tänka på det gamla talesättet om att bita huvet av skam. Det kunde nästan förefalla som om Aftonbladets chefredaktör inte läste dess ledarsida, dess kulturartiklar, innerspalter, krönikor och porträtt. Icke blott i borgerlig press utan också i en rad socialdemokratiska tidningar har man vänt sig mot den kvasikommunistiska propaganda Aftonbladet bedriver – för vilken exempelvis Jan Myrdal, en av tidningens galjonsfigurer, är en så typisk företrädare – och beklagat den grovt demagogiska ton och uppläggning, som alltför ofta präglar tidningens innehåll även på nyhetssidorna. Och så beskärmar sig Gunnar Fredriksson över journalistisk förslumning!

Aftonbladets publicistiska synder är så många och så notoriska att det kan förefalla överflödigt att ingå på dem. Två exempel,

hämtade just från nyhetssidorna, må dock nämnas, därför att de är så typiska för tidningens metod att – under Fredrikssons egid – kombinera osakliga eller rättare osannfärdiga reportage med en omiskännlig politisk propagandatendens. Aftonbladet är som bekant inte bara i princip republikansk utan också i praktiken antimonarkistisk, men tidningen excellerar dessutom i den dubbelmoral som består i att ha fler löpsedelsrubriker om kungligheter än tom Expressen samtidigt som man bedriver formliga nålstygnskampanjer mot kungahuset. På en dylik antimonarkistisk följetong, som publicerades förra året, skall följande smakprov lämnas. Det började med en rövarhistoria om kungens slott. Aftonbladet ondgjorde sig över att svenska folket skulle hålla Bernadotterna med åtta dyrbara slott, över vilka den kunglige miljonären efter behag kunde förfoga. I själva verket är det förutom Stockholms slott summa summarum två slott, som disponeras av monarken. När denna angreppspunkt visade sig förfelad, beskyldes monarken för att favorisera »gunstlingar» med gratisbostäder på det allmännas bekostnad. Som ett särskilt avskräckande exempel på dylika gunstlingar framdrogs professor Agne Beijer – Drottningholmsteaterns återupptäckare och återuppväckare – mot vilken Aftonbladet riktade en gemen attack. Det förhöll sig i själva verket precis tvärt emot vad tidningen sökte göra gällande och redaktionen fick också bekväma sig till att be Beijer om ursäkt. Chefredaktör Fredriksson borde kanske betänka vådan av att kasta sten, när man sitter i glashus.

Gunnar Fredriksson är född 1930 i Ystad. Hans far var sjökaptan, hans mor småskollärlarinna. Varje sommar följde han med fadern till sjöss och seglade på både Östersjön, Nordsjön och Medelhavet. Kärleken till havet har han i behåll. Efter student-

examen började han läsa i Lund. Han hade estetiska intressen, började med litteraturhistoria och fortsatte småningom med filosofi. Han har i en dagbok i Vi talat om hur besvärligt det är »att släpa med sig en ständigt ökande bråte gamla löjliga dystra minnen». Han förklarar detta med att han tyckte att han stannade för länge i Lund: hela åtta år plus ett år i Oxford. »Där var det ännu värre.»

Han blev fil mag 1954 och fil lic 1961. Åren 1956–57 var han redaktör för Lunda-gård, skrev Q-verser och intresserade sig för karnevaler och idrott. 1958 var han ordförande i Lunds studentkår och blev småningom mer samhällstillvänd. Han knöts till Aftonbladet 1961, men övergick 1964 till Stockholms-Tidningen som ledarskribent. Påföljande år utsågs han till chefredaktör och politisk redaktör för Stockholms-Tidningen. Han hann inte mycket mer än träda till förrän tidningen nedlades. Det vore dock orättvist att där tala om orsak och verkan. Fredriksson kan lika litet lastas för att Stockholms-Tidningen gått under som för att Aftonbladet – där han efter att ha varit politisk chef snart blev chefredaktör – gått upp till över en halv miljon exemplar.

Enligt uppgift är Gunnar Fredriksson en behärskad, blyg, klartänt och objektiv person, så det är alldeles uppenbart att han i ingen mån lyckats sätta sin prägel på sin tidning. Det påstås att han ingenting hellre vill än att i lantlig avskildhet vid den sydöstskånska kusten, där han har sitt tusculum, få ägna sig åt att läsa och skriva böcker. Han kanske skulle kunna rädda sin själ – låt vara att det är i sista stund – och Aftonbladet skulle knappast förlora några läsare om han utan dröjsmål fick tillfälle att förverkliga denna dröm.